

Jelentés a 2005. évről

Összefoglalás

Postacím: rue Wiertz, 60 — B-1047 Brussels
A hivatal címe: rue Montoyer, 63, Brussels, Belgium
E-mail: edps@edps.eu.int — Website: www.edps.eu.int
Tel. (32-2) 283 19 00 — Fax (32-2) 283 19 50

Jelentés a 2005. évről

Összefoglalás ¹

Bevezetés

Ez a dokumentum az Európai Adatvédelmi Biztos, azon független hatóság második éves jelentésének összefoglalója, amely annak biztosítására jött létre, hogy az Európai Közösség intézményei és szervei tiszteletben tartják a személyes adatok védelmének alapvető jogával kapcsolatos kötelezettségeiket.

Míg 2004 a tevékenység első éve volt, amely során a szó szoros értelmében egy új intézményt építettünk fel (beleértve a megfelelő irodahelyiségek kiválasztását és a személyzet felvételének első szakaszát is), a második éves jelentés már a konszolidáció évről szól. Az Európai Adatvédelmi Biztosnak a 45/2001/EK rendeletben² megállapított három fő feladatát — az ellenőrzést, az egyeztetést és az együttműködést — az érintettek tovább pontosították és széleskörűen elismerték. Létrehoztuk a sajtószolgálatot, valamint a külső kommunikáció fejlesztése érdekében is tettünk lépéseket. A szervezet mérete mérsékelt ütemben nőtt az új munkaerő-felvételeknek és az első gyakornokok által nyújtott ideiglenes segítségnek köszönhetően.

Fontos hangsúlyozni, hogy **egyre több uniós szakpolitika függ a személyes adatok jogszerű feldolgozásától**. Napjaink modern társadalmában sok köz- és magán-tevékenység hoz létre személyes adatokat, vagy használja fel azokat mint információkat. Ez természetesen igaz az európai intézményekre és szervekre, mind igazgatási, mind politikát alakító szerepkörükben, valamint politikai programjuk végrehajtása során is. **A személyes adatok hatékony védelmére, mint az uniós szakpolitikák mögött meghúzódó alapvető értékre úgy kell tekintenünk, mint a politikák sikerének feltételére**. Az Európai Adatvédelmi Biztos továbbra is ebben az általános szellemben fog működni, és pozitív visszajelzést vár.

Felügyelet

Az Európai Adatvédelmi Biztos felügyeleti szerepe abban áll, hogy ellenőrzi és biztosítja a létező jogi biztosítékoknak a személyes adatok közösségi intézmények általi feldolgozása során történő betartását. Ebben az értelemben az Európai Adatvédelmi Biztos kiegészíti a nemzeti adatvédelmi hatóságokat, amelyek a tagállamokban felügyelik az adatfeldolgozást. A 2005-ös év főbb fejleményei az intézmények és szervek adatfeldolgozási kultúrájának javításával összefüggésben az alábbiak voltak:

Elsőként az intézmények és szervek **adatvédelmi tisztviselői** hálózatának továbbfejlesztése érdekében tettünk erőfeszítéseket. E tisztviselők feladata, hogy független módon biztosítsák a 45/2001/EK rendelet belső alkalmazását. 2005 novemberében állásfoglalást jelentettünk meg az adatvédelmi tisztviselőknél a rendeletnek való hatékony megfelelést biztosító szerepéről. Az állásfoglalást — amely azt a tényt hangsúlyozza, hogy az adatvédelmi tisztviselők az Európai Adatvédelmi Biztos stratégiai partnerei — kézhez kapták az uniós közigazgatás vezetői. Ennek egyik kulcsfontosságú üzenete, hogy valamennyi szervnek adatvédelmi tisztviselőt kell kineveznie, ami az első létfontosságú lépés az adatvédelmi kötelezettségeknek való megfelelés irányába. A második nagyon fontos üzenete, hogy az adatvédelmi tisztviselőket megfelelőbb módon értesíteni

¹ Az éves jelentés teljes szövege és valamennyi hivatkozott dokumentum letölthető a honlapunkról:

www.edps.eu.int. Nyomtatott példányok a titkárságtól rendelhetők: edps@edps.eu.int.

² HL L 8., 2001.1.12., 1. o.

kell a személyes adatoknak az őket foglalkoztató intézménynél vagy szervnél történő feldolgozásáról, és az említett tisztviselőknek értesíteniük kell az Európai Adatvédelmi Biztost azokról az érintett személyekre nézve különös kockázatot jelentő adatfeldolgozási műveletekről, amelyeket ennek következtében előzetesen ellenőrizni kell.

Másodsor, jelentős forrásokat biztosítottunk a valószínűsíthetően egyedi kockázatot jelentő adatfeldolgozási műveletek **előzetes ellenőrzésére**. Bár ezt a feladatot jellemzően az új feldolgozási műveletek előzetes — megkezdésüket megelőzően történő — ellenőrzésének céljával hozták létre, a legtöbb előzetes ellenőrzést eddig „utólagosan” végeztük el, mivel a létező rendszerek közül sokat az Európai Adatvédelmi Biztos tevékenységének megkezdését vagy a rendelet hatályba lépését megelőzően állították fel.

Az előzetes ellenőrzések eredményeképpen 2005-ben 34 vélemény született, amelyek közül 30 különböző intézmények és szervek már létező rendszereire vonatkozott. A fennmaradó ügyek előzetes ellenőrzés szükségességéről folytatott konzultációk, és előzetes ellenőrzést nem igénylő esetek, amelyekkel kapcsolatban észrevételeket tettünk. Az Európai Adatvédelmi Biztos tematikai prioritásokat határozott meg az előzetes ellenőrzés iránymutatásául, különösen az orvosi dokumentumok, a személyzeti értékelés, a fegyelmi eljárások, a szociális szolgáltatások és az e-monitoring vonatkozásában. 2005 végén 29 értesítés volt folyamatban, és a közeljövőben ennél sokkal több várható. Az intézményeket és szerveket arra ösztönözzük, hogy legkésőbb 2007 tavaszáig nyújtsák be értesítéseiket előzetes ellenőrzésre.

Harmadszor, az Európai Adatvédelmi Biztoshoz a múlt év során 27 **panasz** érkezett, bár ezek közül csupán 5 minősült elfogadhatónak és vált további vizsgálatok tárgyává. A beérkezett panaszok nagy többsége az Európai Adatvédelmi Biztos hatáskörét nem érinti. Ilyen esetekben a panaszost általánosságban tájékoztatjuk erről, és — amennyiben lehetséges — megfelelőbb megoldást javasolunk számára. Az Európai Adatvédelmi Biztos kapcsolatba lépett az európai ombudsmannal annak érdekében, hogy megvizsgálják egy esetleges, a hatáskörébe tartozó panaszok elintézése érdekében megvalósítandó együttműködés lehetőségeit.

Negyedszer, jelentős erőfeszítéseket tettünk annak a háttérdokumentumnak a kidolgozására, amely arról szól, hogy az uniós intézmények és szervek esetében milyen kapcsolatban áll a **dokumentumokhoz való nyilvános hozzáférés** és az **adatvédelem**, mint két alapvető jog. Megkezdődött egy másik, az **elektronikus kommunikáció** használatáról szóló dokumentum elkészítése is, közzétételére 2006 közepe előtt kerül sor.

Végül több, az **Eurodac** (az EU egészében a menekültügyi eljárásokban használt ujjlenyomat-azonosító rendszer) megosztott felügyeletéhez kapcsolódó tevékenység előkészítése is megtörtént. Az Európai Adatvédelmi Biztos a központi egység felügyeleti hatósága, míg a nemzeti adatvédelmi hatóságok az Eurodac saját tagállamukban való használatának felügyeletéért felelősek. Az Európai Adatvédelmi Biztos általánosan elégedett volt az általa végzett vizsgálatok első fázisának eredményeivel.

Konzultáció

Az Európai Adatvédelmi Biztos konzultatív szerepe a közösségi intézményeknek és szerveknek való tanácsadásban áll a személyes adatok védelméhez kapcsolódó kérdésekben, különösen az adatvédelemre hatást gyakoroló jogalkotási javaslatokra vonatkozóan.

Az erre vonatkozó politikát egy 2005 márciusában kiadott, **a tanácsadó szerepről szóló dokumentum** határozza meg. A dokumentum hangsúlyozza, hogy a tanácsadó szerep széleskörű, ezt később a Bíróság is megerősítette. A dokumentum továbbá meghatározza,

alapvetően miként közelíti meg az Európai Adatvédelmi Biztos az adatvédelemre hatást gyakoroló jogalkotási javaslatokat, valamint azt, hogy a jogalkotási folyamat különböző szakaszaiban milyen eljárási szerepet játszik. A dokumentum kedvező fogadatra talált, és az Európai Bizottság kihasználja annak lehetőségét, hogy az Európai Adatvédelmi Biztos a rendelkezésre áll, és a javaslattervezetekhez — azoknak a formális konzultációra történő benyújtását megelőzően — informális észrevételeket fűz. Valamennyi formális véleményt közzétesszük, és az esetek többségében eljuttatjuk az érintett európai parlamenti bizottságnak és/vagy az illetékes tanácsi munkacsoportnak, valamint folyamatosan nyomon követjük a teljes jogalkotási eljárás során.

Az Európai Adatvédelmi biztos 2005-ben hat formális **véleményt** adott ki, amelyek világosan tükrözik a Bizottság, a Parlament és a Tanács politikai napirendjének fontos témáit. A legjelentősebbek témák következők voltak:

- a személyes adatok átadása az EU „harmadik pillérben” (a büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés);
- olyan összetett információs rendszerek kifejlesztése, mint a vízuminformációs rendszer (VIS) és a schengeni információs rendszer második generációja (SIS II); valamint
- az elektronikus kommunikációra vonatkozó adatok kötelező, a bűnüldöző hatóságok hozzáférése érdekében történő megőrzésének igen ellentmondásos témája.

Az Európai Adatvédelmi Biztos továbbá tanácsot ad az — adatvédelem területét érintő — **igazgatási intézkedések kérdésében**, különösen az intézmények és szervek végrehajtási szabályaira vonatkozóan. Ez fontos lehetőséget kínál az adatvédelmi politikák végrehajtási módjának strukturáltabb formában történő befolyásolására. Az Európai Adatvédelmi Biztos tanácsot adott az adatvédelmi tisztviselők szerepére vonatkozó egyedi végrehajtási szabályok kérdésében is.

Az Európai Adatvédelmi Biztos továbbá először élt azzal a lehetőséggel, hogy **beavatkozzon olyan ügyekbe**, amelyek fontos, adatvédelemmel kapcsolatos kérdéseket vetnek fel a **Bíróság előtt**. Az ügyek az Egyesült Államokba utazó légiutasokra vonatkozó utasnyilvántartási (PNR) adatokat érintették. Az Európai Adatvédelmi Biztos pedig a Parlamentnek a — Bizottság és a Tanács kapcsolódó határozatainak megsemmisítését célzó — következtetéseit támogatására avatkozott be.

Együttműködés

Az együttműködés tekintetében az Európai Adatvédelmi Biztos szerepe magában foglalja a nemzeti felügyeleti hatóságokkal és az EU harmadik pillérbe tartozó felügyeleti szervekkel való együttműködést, amelynek célja a nagyobb összhang megteremtése a személyes adatok védelmének területén.

A nemzeti felügyeleti hatóságokkal való együttműködés egyik nagyon fontos platformja a 95/46/EK irányelv **29. cikke alapján létrehozott munkacsoport**, amelynek célja, hogy a Bizottságnak tanácsot adjon és összehangolt adatvédelmi politikákat dolgozzon ki, és amelynek az Európai Adatvédelmi Biztos teljes jogú tagja. Az Európai Adatvédelmi Biztos és a munkacsoport több fontos jogalkotási javaslattal is foglalkozott, amelyekről külön-külön véleményt adtak ki. Ezekben az esetekben az Európai Adatvédelmi Biztos üdvözölte a nemzeti kollegáktól kapott általános támogatást, valamint a kiegészítő észrevételeket, amelyek az adatvédelem magasabb színvonalát eredményezhetik.

A **harmadik pilléres felügyeleti szervekkel** (vagyis az általában a nemzeti felügyeleti hatóságok képviselőiből álló schengeni, vám-, Europol és Eurojust felügyeleti szervekkel) való

együttműködés jórészt közös álláspontok elkészítésére összpontosult, az EU harmadik pillérében az adatvédelem égetően szükséges általános keretének kialakítása céljával. Megbeszélésekre került sor továbbá egy új, a SIS II-vel kapcsolatos ellenőrzési rendszerről, amely a nemzeti felügyeleti hatóságok és az Európai Adatvédelmi Biztos közötti szoros együttműködésre fog épülni.

Az Európai Adatvédelmi Biztos aktívan részt vett az adatvédelmi biztosok európai és nemzetközi konferenciáin, és több alkalommal elnökölt azokon.

2005 szeptemberében az Európa Tanáccsal és az OECD-vel együttműködésben az Európai Adatvédelmi Biztos munkaértekezletet tartott, amely a **nemzetközi szervezetekben** folyó adatvédelemről szólt. A nemzetközi szervezetek ugyan gyakran mentesek a nemzeti jogszabályok alól — beleértve az adatvédelemre vonatkozóakat is —, az adatvédelem egyetemes elveit nekik is be kell tartaniuk, mivel sok esetben érzékeny adatokat dolgoznak fel.

Külső kommunikáció

2005-ben különleges figyelmet kapott az Európai Adatvédelmi Biztos stratégiai szerepeit megfelelően támogatni tudó **információs stratégia** kidolgozása. A hatékony felügyelet, konzultáció és együttműködés fontos feltétele, hogy az adatvédelem kérdése általában, valamint konkrétan az Európai Adatvédelmi Biztos szerepe és tevékenysége ismertebbé váljon. A különböző szerepekkel kapcsolatosan az információs stratégia célcsoportokat különböztetett meg:

- Felügyelet: az érintettek, nevezetesen az uniós személyzet (mint egyének, akiknek az adatai feldolgozásra kerülnek), valamint az adatvédelmi tisztviselők és adatkezelők, akik a feldolgozási rendszerért felelősek.
- Konzultáció: az európai jogalkotó; a Bizottság, a Parlament és a Tanács, meghatározott főigazgatóságokra, bizottságokra és munkacsoportokra összpontosítva.
- Együttműködés: a 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport és más érintett együttműködési fórumok, mint például a harmadik pilléres közös felügyeleti szervek, valamint az európai és nemzetközi adatvédelmi konferenciák.

Az Európai Adatvédelmi Biztos továbbá forrásokat fektetett az információs és kommunikációs eszközök megerősítésébe is. A valamennyi uniós intézményben, szervben és valamennyi tagállamban folytatott átfogó információs kampányt 2005-ben egy sajtószolgálat létrehozása, egy rendszeresen megjelenő hírlevél kiadása, valamint új logó és új arculat kialakítása követte, ezeket pedig hamarosan egy új weboldal bevezetése egészíti ki, amely az Európai Adatvédelmi Biztos számára a legfontosabb kommunikációs eszköz lesz.

Források

A költségvetési hatóságok biztosították a konszolidációhoz és a szervezet korlátozott mértékű növekedéséhez szükséges **költségvetési eszközöket**, figyelembe véve, hogy a legtöbb intézményben és szervnél az adatvédelemre vonatkozó felügyelet és konzultáció terén sürgős feladatokat kell megoldani. Nagy figyelmet kapott az emberi erőforrások fejlesztése, és jelentős eredményeket sikerült elérni mind az általános felvétel, mind pedig a különleges gyakornoki programok és a nemzeti szakértők kirendelése terén.

Ebben az összefüggésben nem lehet eléggé hangsúlyozni a Bizottsággal, a Parlamenttel és a Tanáccsal 2004-ben kötött **igazgatási megállapodás** fontosságát, amely lehetővé teszi, hogy az Európai Adatvédelmi Biztos adott esetben külső segítséget is igénybe vegyen, és a források legnagyobb részét az elsődleges tevékenységekre fordítsa. Alapvető fontosságú ezért e megállapodásnak a kezdeti három év letelte utáni megújítása.

Kilátások

A Bizottság az innováción, a kreativitáson és az integráción alapuló európai információs társadalom előmozdításán dolgozik. E társadalom három fő **technológiai újításra** épül: a szinte korlátlan sáv szélességre, a végtelen tárhelyre és a mindenütt elérhető hálózati kapcsolatokra, amelyek természetesen kihatnak az adatvédelemre is. Az adatvédelem új kontextusba kerül: új feldolgozási formák jönnek létre, mint a webszolgáltatások, és megszűnnek a hagyományos technológiai akadályok (teljesítménykorlátok, korlátozott átviteli tartomány, izolált adatok, stb.). Jól példázza ezt a rádiófrekvenciás azonosító címkék egyre terjedő használata, valamint a kommunikációs hálózatok nagyfokú fejlődése, ami jelentős hatással jár, hiszen:

- valamennyi felcímkézett tárgy a személyes adatok gyűjtőjévé válik;
- a személyeknél található intelligens tárgyak mindig „jelen” vannak és „aktívak”;
- a hatalmas mennyiségű tárolt adat folyamatosan új adatokkal egészül ki.

Az új és fejlődő technológiák, amelyek hatással lesznek az adatvédelemre, magukban foglalják az alábbiakat:

- **Rádiófrekvenciás azonosítás (RFID):** egy ígéretes, és kihívásokat tartogató technológia, amely kulcsfontosságú eleme lesz az úgynevezett környezetintelligens környezeteknek.
- **Környezetintelligens környezetek:** Annak érdekében, hogy a mindennapi életben megjelenhessenek és azokat később széles körben elfogadják, megtervezésükkor figyelembe kell venni a magánélethez való jog és az adatvédelem követelményeit.
- **Személyazonosság-kezelő rendszerek:** egyik (részben biometrikus azonosítókra alapuló) kulcsfontosságú eleme az elterjedőben levő e-kormányzás kínált szolgáltatásoknak, amelyek megfelelő szabályozására van szükség.
- **A biometrikus azonosítók használata:** közös követelményeket kell megállapítani azok — természetüknél fogva — érzékeny jellege miatt.

A **politikák és a jogalkotás** területén is több új fejlemény fedezhető fel, mint például a rendőrségi és igazságügyi együttműködés területén folyó tevékenységekre való összpontosítás, valamint az uniós tagállamok bűnüldöző hatóságai közötti adatcsere mértékében általánosan tapasztalható növekedés. További tendencia a bűnüldöző szervek (gyakran beleértve az Europol-t is) nyomozói hatáskörének kiterjesztése, ami azáltal valósul meg, hogy a bűnüldöző szervek hozzáférést kapnak olyan adatbázisokhoz is, amelyeket eredetileg nem bűnüldözési célokra fejlesztettek ki. Ez megerősíti az Európai Adatvédelmi Biztos harmadik pilléres adatvédelemről szóló véleményében kifejezett azon meglátást, amely szerint a harmadik pillérben — a hozzáférhetőség elvére irányuló javaslat jóváhagyásától függetlenül — a személyes adatok védelmére vonatkozó átfogó jogi keret létrehozása kívánatos.

2005 végén a Bizottság megkezdte az elektronikus kommunikációra és az elektronikus szolgáltatásokra vonatkozó szabályozási keret felülvizsgálatát, beleértve a 2002/58 irányelv felülvizsgálatát is, amelyet az Európai Adatvédelmi Biztos nyomon fog követni.

Az Európai Adatvédelmi Biztos, mint jogalkotói tanácsadó munkaterve nagyrészt természetesen a Bizottság munkaprogramjától függ. Valószínűsíthető, hogy közép- és hosszútávon a figyelem az alábbi témák felé fog elmozdulni:

- a „fellendülés” témája, amelynek kapcsán az Európai Adatvédelmi Biztos az európai információs társadalom fejlődését célzó további kezdeményezéseket követ majd nyomon.
- a „biztonság” témája, amelynek kapcsán az Európai Adatvédelmi Biztos az olyan technológiai újításokkal kapcsolatos fejleményeket követi majd nyomon, mint például a

biometrikus azonosítók, valamint a bűnüldözési célokra történő hozzáférés engedélyezése miatt az adatbázisokat ellenőrző köz-és magánfelekre egyre inkább nehezedő nyomás. Ezzel összefüggésben a Bizottság kulcsfontosságú kezdeményezésként nyújtotta be a rendőrségi erőknél a külső határellenőrzési célokra létrehozott adatbázisokhoz való hozzáféréséről szóló javaslatát.

Célkitűzések 2006-ra

A fentiekre tekintettel az Európai Adatvédelmi Biztos prioritásai a 2006-os évre a következők:

- Az adatvédelmi tisztviselők hálózatának támogatása, beleértve az értesítések terén elért előrehaladás kétoldalú értékelését is, azzal a céllal, hogy a jelenlegi műveletekre vonatkozó értesítések legkésőbb 2007 tavaszáig elkészüljenek.
- Az előzetes ellenőrzések folytatása, véglegesítve azokat, amelyek a tematikus prioritásokban a jelenlegi feldolgozási műveletekre vonatkoznak.
- E-monitoring és forgalmi adatok: iránymutatások kidolgozása az elektronikus kommunikációs hálózatok használatával kapcsolatos személyes adatok feldolgozására vonatkozóan.
- A személyzet tagjainak személyes adatai: iránymutatások kidolgozása az adatok tartalmáról és az adatok megőrzésének időszakairól.
- Adatátadás harmadik országoknak: iránymutatások kidolgozása a személyes adatoknak a 45/2001 rendelet és a 95/46/EK irányelv hatályán kívül eső harmadik országok, nemzetközi szervezetek és európai szervek részére történő átadására vonatkozóan.
- Az Eurodac felügyelete: az Eurodac központi adatbázisának mélyreható biztonsági ellenőrzése.
- Tanácsadás a jogalkotási javaslatokkal kapcsolatosan: az Európai Adatvédelmi Biztos szerepének megerősítése és továbbfejlesztése, valamint véleménynyilvánítás különböző témákban.
- Beavatkozás bírósági ügyekbe: az adatvédelmi kérdéseket felvető ügyekbe való beavatkozás lehetőségének megvizsgálása.
- A weboldal második változata: 2006 közepére készül el.
- Erőforrás-fejlesztés: törekvés a Bizottsággal, a Parlamenttel és a Tanáccsal kötött jelenlegi igazgatási megállapodás meghosszabbítására, valamint a rendelkezésre álló irodaterület megfelelő növelése a jelenlegi szükségletek kielégítése és a várható személyzeti bővítés lehetővé tétele céljából.